

Уважаеми съграждани, Скъпи арсеналци,

Независимо от времето и обстоятелствата, Казанлък празнува. Денят на нашия град се отбелязва в най-красивия сезон от годината – през пролетта, когато цялата Долина ухае на рози и когато земята ни кипи от нов живот. Бих искал да ви поздравя с този ден, както и с традиционния Празник на розата. Вече 117 години ние цестваме символа на Казанлък – маслодайната роза, превърнал се в най-красивия български символ, разпознаваем по целия свят. Бъдете здрави, уверени в себе си и щастливи, че сте част от това прекрасно кътче на нашата планета.

Честит Ден на Казанлък!

Нека всички, които са свързали живота и съдбата си с розопроизводството, постигат все по-големи успехи и продължават да славят Казанлъшкия край с нанадминатото българско розово масло.

Честит празник!

Инж. Николай Ибушев
Генерален директор на „Арсенал“ АД
Почетен гражданин на Казанлък
Ръководител на МК „Алтернативата на гражданите“

Приемник на в. „Заводска трибуна“
Издание на „Арсенал“ АД

Мария Петрова - Царица Роза 2020

5 юни 2020 г. • година X • брой 233

трибуна

arsenal®

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ 100, офис 8 (срещу Митницата)

СЕДМИЦА НА БЕЛУГАТА, ЧЕРНИЯ ХАЙВЕР И ВОДКА „БЕЛУГА“ В „ОРЕШАКА“ ОТ 22 ДО 28 ЮНИ

Броени дни, след като отново отвори врати, обновен и гостоприемен, ресторант „Орешака“ в Казанлък предлага ново изкушение за ценителите на хубавата храна.

Една незабравима седмица, от 22 до 28 юни, в която само тук можете да се насладите на неустойчивото съчетание от **белуга, черен хайвер и водка**. Невероятни рецепти, приготвени от кулинарните виртуози на „Орешака“, ще превърнат вечерта в незабравимо преживяване в живописната градина на ресторанта.

Здравословната Белуга

От белугата може да се приготви цяло изобилие от рецепти - вкусни стекове, шишчета, гурме-пържоли, задушени ястия, рибена чорба, бульони, сосове. Това също я прави едно от най-полезните храни в менюто ни - калориите на есетровата риба се получават от полезни протеини и мазнини, а не от въглехидрати.

Продължава на стр. 3

Ваучер
Храна Edenred

Пазаркувайте с Ваучер Храна от Идънред в повече от 10 000 търговски обекта в цялата страна.

С Карта и Ваучер Подарък изберете сами своя най-желан подарък, независимо от вида му: облекло, техника или друго.

www.edenred.bg, bulqaria@edenred.com, +359 2 947 02 20

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев.

Редколлегия: Юлия Младенова - гл. редактор, Първолета Петкова, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Мария Пискова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.

ПОЧИТ КЪМ БОТЕВ ОТ „АЛТЕРНАТИВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ“

АЛТЕРНАТИВАТА
НА
ГРАЖДАНИТЕ

Общински съветници от Местната коалиция „Алтернативата на гражданите“ почетоха с минута мълчание и поднасяне на цветя паметта на Христо Ботев на 2 юни пред паметника на поета-революционер в Казанлък. Инж. Янко Запрянов, директор „Технологично и иновационно оборудване“ на „Арсенал“ АД, инж. Владимир Чучумишев, ръководител-направление „Образование и квалификация“ в дружеството, и адвокат Мариета Пепелешкова се поклониха пред бюст-паметника на Ботев в парк „Розариум“.

„Тържествеността на този ден, в който почитаме Ботев и всички загинали за нашата свобода и независимост, зависи от нас, от нашето усещане за значимостта на техния подвиг и делата им в името на България“, сподели Янко Запрянов от „Алтернативата на гражданите“.

На 2 юни 2020 г. се навършиха 144 години от гибелта на поета-революционер, дръзнал с шепя смелчаци да се бори срещу цяла империя за свободата на своето Отечество.

Паметникът в парк „Розариум“ е издигнат, след като в навечерието на 2 юни 2015 година съветниците от „Експерти за Казанлък“, чийто наследник е Местна коалиция „Алтернативата на гражданите“, даряват средства за възстановяване на Ботеви монумент в парк „Херъстриу“ в Букурещ. Инициативата за неговото реставриране е на инж. Николай Ибушев, генерален директор на „Арсенал“ АД. Патриотичната идея за паметник на Христо Ботев в града на розите

Снимка и текст: Юлия Младенова

е близка и на Драгомил Иванов, председател на партия „Атака“ в Казанлък.

С техните съвместни усилия и с подкрепата на кмета на община Казанлък Галина Стоянова, паметникът е изграден с финансовата помощ на „Алтернативата на гражданите“, с лични дарения на Николай Ибушев и на Галина Стоянова, с подкрепата на общинските съветници от ГЕРБ и с кампанията за набиране на средства, проведена от партия „Атака“. Общата стойност възлиза на 14 950 лева, осигурени изцяло от дарения. Официално е открит през октомври 2015 година.

ФАМИЛИЯ С КОД „СТРОИТЕЛ“

Арсеналците Петър и Христина Петрови

Едно семейство дели и делника, и празника си в „Арсенал“. Семейство Петър и Христина Петрови. И двамата са строителни инженери, и двамата работят в направление „Проектиране, инвестиции, строителство“ в „Арсенал“ АД. Ръководител на направление е инж. Цветан Шиков, общински съветник и член на Местната коалиция „Алтернативата на гражданите“.

Малката разлика в професионалната кариера на семейство Петрови е, че Христина е проектант, а

постройка, включително и във финансово отношение.

Христина Петрова: Всяко едно проектиране е отговорно, но тази отговорност тежи много повече, когато се отнася за промишленото строителство.

И двамата са категорични – ежедневието е напрегнато, изработването на проекта е едно, но след това идва самото изпълнение, което трябва непрекъснато да се следи – напрежение от началото до края. Специалистите от направление

Цветан Шиков и вече четвърт век са заедно.

Строителството на нови сгради и обновяването на съществуващи на територията на предприятието никога не е спирало, но особено интензивно е през последните години.

Построени са над 20 сгради – складове и цехове, като само през последните 3-4 години са изградени 20 нови складови помещения и още толкова нови цехове. Извършена е реконструкция на редица постройки, направена е основна модернизация, извършена е промяна на предназначението. Работа, работа, но лесни професии няма.

Синът Стоян Петров

Тази максима семейството строителни инженери, свързали съдбата си с „Арсенал“, споделят и със своите деца. Дъщерята Деница е компютърен специалист, а синът Стоян уверено върви по пътя на своите родители. Стоян Петров стана първият „Ученик на годината“ на Механотехникума в Казанлък. Призът е учреден от бивш възпитаник на емблематичното техническо училище в града на розите – Момчил Тодоров от випуск '2006, настоящ собственик на Из-

Стоян Петров, е зрелостник от 12 „б“ клас, специалност „Строителство и архитектура“ на ПГ „Иван Хаджиенов“. Завършил е с пълно отличие

хникума, си избра паралелката по строителство и архитектура – еднородни са Петър и Христина. – Не сме оказвали никакъв натиск,

всички учебни години на обучението си в гимназията. Знаменосец на училището, отдаден на каузата, наречена „Механо“. Участвал е в редица ученически състезания и е стигал до областно ниво на олимпиадите по физика и математика. Освен това, той е изявен спортист – три пъти е печелил купа „България“ по спортно катерене в съответната възрастова група,

сам си реши. Сега също сам избира строителна специалност. След като това е неговото решение, ние го подкрепяме. Лесни професии няма“.

Пето поколение строители

Професията „строител“ за фамилия Петрови вече се е превърнала в генетичен код, който се предава от десетилетия. Предците на инж. Петър Петров – прадыдо му, дядо му и баща му са строители, а синът Стоян продължава родовата традиция и става пето поколение строител. И още нещо много съществено – след като завърши висшето си образование, той има намерение да се завърне в Казанлък. Не му се остава в София, не му се ходи и в чужбина – като състезател е имал възможността да обиколи Европа, но родният Казанлък е в сърцето му и тук иска да се реализира като специалист.

30 години на Шипка

Петър и Христина Петрови от направление „Проектиране, инвестиции, строителство“ са създали и една семейна традиция. Вече 30 години на всеки Трети март те изкачват връх Шипка, за да се поклонят пред Паметника на Свободата. Стоян също е с тях – от съвсем мъничък и досега. Защото възпитанието в роднолюбие е част от културата и духовната потребност на двамата арсеналски специалисти. Като професионалисти са категорични: „Възхищаваме се на всяка една функционална сграда и в работата си винаги искаме да постигаме точно това“. А като родители няма как да не се гордеят с децата си, още повече че тази трудна професия „строител“ има своето родово продължение.

Юлия Младенова

Петър работи като инвеститорски контрол. Той има по-дълъг стаж в най-голямото машиностроително предприятие у нас – идва тук през 1988 година и започва в отдел „Проектиране“. След това следва „Промислено и гражданско строителство“ в Университета по строителство, архитектура и геодезия в София, където се срещат с Христина. Завръща се втори път в „Арсенал“ през 1995 година, а от 2003-а пътят до завода всеки ден споделя с него Христина. Строителството ги е събрало не само в едно семейство, но и в един отдел.

Петър Петров: Инвеститорският контрол започва отпреди самото проектиране на сградите, за да се прецени дали мястото е подходящо, дали е удачно да се реконструира съществуващата

„Проектиране, инвестиции, строителство“, известно с краткото ПИС, споделят, че понякога се налага в движение да се променят някои елементи в заданието и е необходима бърза реакция, буквално в движение. Затова те залагат изключително много на взаимодействието с технолозите по заводи, за да разберат спецификата на производството, изискванията, които то налага, да се анализира всяка ситуация и всеки конкретен случай, да се съгласува, за да се постигне оптималното решение.

„Работим с много хора, от всички заводи в „Арсенал“, а сме само едно направление от 10 души, но се справяме“, споделя инж. Петров и допълва, че когато постъпва втори път в завода, на работа го приема сегашният му началник – инж.

дательство „БГ Учебник“. А носителят на отличието –

член е на Клуб по екстремни спортове „Селт“, а през последните години е в състава на националния отбор по спортно катерене за юноши и девойки. Два пъти е в Топ 10 на класацията „Спортист на годината“ на Казанлък – през 2018 и през 2019 година, съответно на 8 и 6 място.

Първият носител на наградата „Ученик на годината“ е бъдещ строителен инженер. След матурите в началото на месец юни ще кандидатства в Университет по архитектура, строителство и геодезия, като предпочитаната от него специалност е „Строителство на сгради и съоръжения“. Наградата „Ученик на годината“, чията парична равностойност е 1000 лева, ще вложи в своето бъдещо обучение.

„Запали се по строителството покрай нас. Още като кандидатстваше в Механоте-

От 8 юни: Безплатно море за арсеналци

Хотел „Арсенал“ в град Несебър ще бъде отворен на 8 юни за желаещите да си отдушнат на морския бряг. С откриването на летния сезон тази година в почивната база започва и първата смяна безплатно море за работници и служители на „Арсенал“.

За целия предстоящ сезон цените за гостите на хотела, несвързани с „Арсенал“, са 50 лева на ден за възрастен, безплатно за деца от 0 до 5.99 години и 25 лева за деца от 6 до 11.99 години. В тези цени се включват нощувка и един пълн храноден – закуска, обяд и вечеря.

В съседната почивна база, на ВМЗ – Сопот, работи Медицински център, който може да се ползва от почиващите в хотел „Арсенал“ с медицинско направление от лекар.

Справки и записвания: Синдикален комитет на КНСБ в „Арсенал“ АД и в синдикалните организации на КНСБ по заводи в дружеството, както и на тел. 0888582673 или вътр. 2156

Продължение от стр. 1

СЕДМИЦА НА БЕЛУГАТА, ЧЕРНИЯ ХАЙВЕР И ВОДКА „БЕЛУГА“ В „ОРЕШАКА“ ОТ 22 ДО 28 ЮНИ

За всички, които съблюдают здравословното хранене, тя е една от най-подходящите храни. Съдържа богата палитра от полезни съставки – белтъчини, ненаситени мастни киселини, витамини PP, B1, B2, C, микроелементи калций, магнезий, натрий, калий, фосфор, желязо и още ред други.

Консумацията на есетрово месо спомага за нормализиране на кръвното налягане, засилва имунитета, влияе благоприятно върху мозъка и сърдечната дейност на организма, подобрява обмяната на веществата, подмладява кожата. Влияе благотворно върху работата на стомашно-чревния тракт.

Черно злато, но не е нефт

Това, което прави белугата единствена в света, е нейният хайвер. Черният хайвер неслучайно е сравняван със злато. Вкусът на този признат в световната кулинария деликатес е изключително мек и деликатен, а ценителите на изисканите

храни го описват като уникален. Черен хайвер са опитвали още през 13 век, а първите сведения го свързват с внука на Чингисхан. И до наши дни – този изкусителен деликатес си остава ненадминат по вкусови качества. Откакто е познат и до днес, той е символ и за благосъстояние.

Хайверът е една от най-здравословните храни – съдържа протеини, калций, магнезий. Влияе положително при високо кръвно налягане и на сърдечно-съдовата система. Укрепва костите, подобрява зрението.

Вкусното „черно злато“ е един от най-мощните афродизиаци. Освен това, е сигурен антидепресант, поради съдържанието на Омега-3 мастни киселини.

Хайверът спада към гурме културата, консумира се в малки количества, с финес и изисканост. Тъй като може да се комбинира по различни начини и да се подреди в луксозни ордьоври, е истинско предизвикателство за всеки шеф готвач да го поднесе.

С водка – просто класика

И третият компонент, без който белугата и черният хайвер сякаш са незавършени в менюто е... водката. Комбинацията на хайвер с водка е просто класика. Питието подчертава вкуса на изисканата храна и доставя истинска наслада, която човек би искал непременно поне да повтори.

Фантазията на шеф-готвачите в ресторант „Орешака“ предлага на своите гости едно наистина невероятно меню „Белуга“, което няма къде другаде да намерите.

Меню „Белуга“

- Микс зелени салати с домашно опушена белуга с мариновано печено авокадо, чери домати и бадемово-лимонен дресинг;
- Бистра супа белуга с препечени кростини, поднесена с ароматен дип;
- Карпачи белуга върху канапе от краставици с пълпъдъчи яйца и черен хайвер;
- Зелени аспержи с поширано яйце, черен хайвер и водка „Белуга“;
- Белуга темпура със сос тартар;
- Филе белуга на BBQ със зелени аспержи, пресни бейби картофки и сос холандез.

За резервации:

- Тел. 0700 70 717
- www.oreshaka-bg.com
- Казанлък, ул. „Орешака“ № 86, срещу стадион „Севтополис“

СОЦИАЛНАТА КОМИСИЯ КЪМ КНСБ ПОДПОМАГА АРСЕНАЛЦИ

Комисията по социално подпомагане на КНСБ към „Арсенал“ АД проведе първото си заседание за 2020 година през май. Общата стойност на предоставената помощ към момента е 8180 лева – на 54 души. Таванът на еднократната финансовата подкрепа тази година е 200 лева и се предоставя за скъпопоставени лечения или оперативни интервенции.

В състава на Комисията влизат представители от всички заводи на „Арсенал“, а неин председател е Мария Мазнева, отчетник по труда в Планово-икономически отдел на Завод 4. Тя е и председател на синдикалната структура в същия завод.

„От самото начало на КНСБ в „Арсенал“, вече десетилетия, в бюджета на синдикалната ни организация има заложен средства за социално подпомагане на работници и служители на фирмата, които имат необходимост от това, – сподели Атанас Бозов, председател на синдиката и член на Местната коалиция „Алтернативата на гражданите“. – През 2019 година сме подкрепили нуждаещи се арсеналци с общо 38 000 лева, а от миналата година и досега през 2020-а сме подпомогнали наши колеги за възстановяването на техните домове – двете къщи в Горно Изворово и Ветрен, които пострадаха при възникнали пожари“.

Заради пандемията от COVID-19, засилените противоепидемични изисквания и спазване на задължителните мерки, Комисията за социално подпомагане към

арсеналската организация на КНСБ заседава за първи

път в средата на май. Обикновено събирането на същата става на тримесечие.

Общо 79 молби са били подадени към този момент, от които Комисията е одобрила 54, съобщи Мария Мазнева. Тя уточни, че всяка една молба е била предварително разгледана в съответния завод и е подписана от председателя на съответната синдикална организация. Одобреното става строго регламентирано съгласно Правилника за работа на Комисията към КНСБ. 25-те молби, които са били върнати на този етап, не са били в съответствие с всички необходими изисквания. Например, разходите за лечение

трябва да са минимум една арсеналска заплата.

„Нашата работа е свързана най-вече с това да подпомагаме трайно болни хора, – коментира Мария Мазнева. – Комисията за социално подпомагане разглежда молби и отпуска средства на хора, които имат тежки заболявания, предстоят им животоспасяващи операции или скъпопоставени лечения – изобщо за лечение, свързано с много разходи от тяхна страна. Молбите трябва да бъдат придружавани и от съответните документи“.

Размерът на максималната отпусната сума зависи от определения за целта бюджет, според постъпленията в синдикалната организация. За 2020 г. общият размер на заложените средства за социално подпомагане на работници и служители по линия на КНСБ в „Арсенал“ е 30 297 лева.

По думите на председателя на социалната комисия, жителските съдби на хората са различни, ситуациите, в които изпадат – също. Финансова помощ в размер на 100 лева получават и семействата на починали. Хората оказват подкрепа на свои колеги и напълно доброволно чрез намиране на средства в кутините за съпричастност по заводи.

„Работата ни като синдикалисти е не само да помагаме на нуждаещите се с определена сума, но и да „извадим“ добротата, която съществува във всеки човек, да предизвикаме желанието на хората да подкрепят свои колеги в трудни за тях моменти“, казва още дългогодишната синдикалистка.

КТ „Подкрепа“: НЕ ВРЪЩАМЕ МОЛБИ ЗА ПОМОЩ, КОИТО ОТГОВАРЯТ НА УСЛОВИЯТА

Фирмената синдикална организация на КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ води последователна политика за подкрепа на своите членове и тези, които са присъединени.

„Въз основа на чл. 57, ал. 2 от Кодекса на труда и съгласно чл. 2, ал. 2 от Колективния трудов договор, действащ в дружеството, средствата, постъпващи от присъединените се към КТД работници и служители се разпределят пропорционално на членския състав на двата синдиката и се превеждат в отделна сметка, която използваме за социални помощи“, – разяснява инж. Любомир Лалев, председател на ФСО на КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“, председател на Комисията по социално подпомагане в синдиката и член на Местна коалиция „Алтернативата на гражданите“. – Като численост членовете на КТ „Подкрепа“ във фирмата са по-малко от тези на КНСБ, което определя и влизането на по-малко средства по тази сметка. Но пък и броят на кандидатствашите е по-малък, така че ние не връщаме молби за помощ, които отговарят на условията“.

Комисията по социално подпомагане работи по Правилник, одобрен от Фирменния синдикален съвет. Съгласно залегналите правила, се изискват необходимите документи за получаване на помощ и сумата, която може да бъде изплатена, като максималният размер засега е 300 лева. При тежки случаи и значително по-големи разходи, направени от хората,

се отпускат и допълнително повече средства.

Предварителен бюджет за помощите в синдиката не правят, тъй като не се знае колко и какви молби ще постъпят. Но, ако те се окажат повече и парите по сметката за социални дейности не достигат, се гласува разликата да бъде покрита от разплащателната сметка на ФСО на КТ „Подкрепа“. Инж. Лалев допълва, че така се и получило през този месец февруари, когато са били платени допълнително 2000 лева на нуждаещи се членове на синдиката.

Върнати молби, отговарящи на условията, няма. През последните 4 години Комисията е върнала 4 молби – по една на година, като те са били на хора с леки диагнози и без документи за финансови разходи. Освен помощите за боледуване, със 100 лева се подпомагат семействата на починали членове на синдикалната организация.

Преди две години „Подкрепа“ в „Арсенал“ въвежда нова практика – да се подпомагат с ваучерисемействата с новородено дете. Но, за да се избегне евентуално злоупотребяване с местеното от синдикат в синдикат, е въведено правилото ваучерът да се предоставя при минимум 1 година членство в синдиката, уточняват от ФСО на КТ „Подкрепа“. От организацията допълват, че те винаги са готови да откликнат на проблемите на своите членове с подкрепа и съдействие, защото един от основните принципи на синдикализма е именно солидарността.

Арсеналските метролози: ОТДЕЛ ЗА ПРИМЕР

На 20 май арсеналските метролози отбелязаха своя професионален празник. Скромно – с кафе, сладки и безалкохолно и... всеки по задачите си, както каза

на лаборатория/, а по-късно към Метрологична служба. Днес това е Метрологичен отдел към направление „Качество“ с ръководител инж. Не-

маса, топлинни, електро- и физико-химични величини, на налягане и нестандартизирани средства. С годините обхватът на дейността се разширява с нови

Така, както ги е научила инж. Пепа Владова – дългогодишен ръководител на отдела. И не само това. Тя е успяла от този колектив да създаде един истински сплотен екип. „Отдел за пример“, както самата тя го определя. И това мнение го споделят без резерви всички метролози.

Пепа Владова е отдала 43 години на „Арсенал“ – трудов път, достоен за уважение. Преминала е през длъжности като началник на Стандартизация и качество към ИММ, работила е в пласмента на Завод 5, а от 1992 г. е началник на Метрологичен отдел. Безкрайно отдадена на работата си, тя цени и уважава всеки член на колектива. За нея, както и за всички останали, отговорността е най-важният елемент от работата на метролозите.

Тук грешка не може да има. Компромис не се допуска.

„Около“ не съществува

Разговарям с Пепа Владова и не успявам всичко да запиша и осмисля. Тя говори бързо, емоционално, компетентно, с терминология, специфична за метрологията. Без да се замисля за организацията и алгоритъма на работата. С годините всичко се

логията. Но не е само това – усеща се как сърцето ѝ бие с тази работа, как влага цялата си същност и гори с нея. „Човек трябва да има сърце за тази работа. Но всичко си има край...“, – казва Владова. От скоро тя не е част от този колектив. Ще се отдаде на друго поприще, където отговорността и задълженията не са по-малко. С нетърпение и любов я очакват семейството и внуците ѝ. Тя и там ще е такава – енергична, любяща и незаменима.

За Пепа Владова най-важното е, че оставя след себе си –

един добре сработен, компетентен, опитен и високоотговорен колектив.

В отдел като Метрологичния всеки не може да оцелее. Трудно е. Тежко е. И много отговорно. Владова се въздържа да се конкретизират имена от отдела, но все пак ми се иска да спомена част от най-дългогодишните специалисти – Николай Кънев, Генчо Генев, Иванка Драгиева, Бистра Мирева, Иван Чешширов, Диана Тинева, Живко Камбуров, Радка Русинова. Колегите с големи очаквания гледат към Евгени Василев, който, освен висшето икономическо образование, сега учи и в Техническия колеж в Казанлък. Най-младият член на колектива е Стоян Гитов – на 30 години. И той сега черпи опит от своите колеги. „Добре ще е да имаме и ново попълнение“, – казва с надежда заместник-началникът Динко Господинов.

Всички обаче безспорно споделят едно мнение – невероятен късмет, щастие и чест е, че са имали възможността да работят с такъв ръководител като Пепа Владова. „Тя заслужава нашето искрено уважение, обич и признателност“. Дай Боже всекиму такъв началник.

Бъдете точни и безкомпромисни, арсеналски метролози! И – честит празник на патерици!

Първолета Петкова

заместник-началникът Динко Господинов.

За Международен ден на метрологията 20-и май е определен още през 1875 г., когато в Париж пълномощниците на 17 държави подписват Конвенция за метъра, с което метричната система става задължителна за целия свят.

В България първият Закон на мерките и теглилите е приет на 15 ноември 1888 г. Подписан е от княз Фердинанд и това предшества създаването на организация на точните измервания и надзора над измерванията или така наречената Законова метрология.

Метрологичната дейност в „Арсенал“

съществува от момента, в който влизат в употреба измервателните средства. В началото тя е била в ресора на ЦИЛ /Централна измервател-

делчо Йорданов.

Към момента в отдела работят 27 души, от които 6-ма с висше образование, а останалите са със специална техническа подготовка, заради спецификата на работата. Основната задача на арсеналските метролози се състои в осъществяването на проследимост на измерванията чрез поддържане базата от работни еталони в предприятието. Дейността обхваща проверка на стандартизирани и нестандартизирани средства за измерване. Създаването на качествена продукция, каквато е основният приоритет в политиката на фирмата, изисква използване на различни измервателни средства. А те са широкообхватни – за измерване на геометрични величини, на сила, твърдост, на

И всичко това е задължение и отговорност на 27 метролози. Всички те – професионалисти, изградени и утвърдени се с годините. За тях работата вече е ру-

тина, но те винаги подхождат към нея с необходимата отговорност и сериозност.

е канализирало с точност до педантичност, каквато може да има само в метро-

ПРАЗНИЧНА ПРОГРАМА НА ОНЛАЙН ФЕСТИВАЛ НА РОЗАТА 2020 В КАЗАНЛЪК „ПРЕСНИ НОВИНИ...“ за ПРАЗНИК НА РОЗАТА 2020 – от Чудомир до наши дни

5.06.2020 г. /петък/

„ПОГЛЕДНИ ПРЕЗ БАЛКОНА И ПРАЗНУВАЙ“ – издигане на знамето на Казанлък. Водосвет за благоденствието на Казанлък, пред сградата на Община Казанлък

„МОМИНА ХУБОСТ“ – коронясване на Царица Роза, Алиолувата къща

6.06.2020 г. /събота/

„ТРАДИЦИЯ ПРОДЪЛЖАВА – Яхната отваря врати“ – онлайн лекция за яхнаджийството, Етнографски обект „Яхна“

„РОДЕН В ГРАДА НА РОЗИТЕ“ – концерт от казанлъшки изпълнители и рецитал по стихове на Петър Цанков, Парк „Тюлбе“

7.06.2020 г. /неделя/

„ДАМАСЦЕНА ЦЪФНА В КАРАНТИНА“ – онлайн ритуал „Розобер и розоварене на живо“, Етнографски комплекс „Кулата“

„ЦАРИЦА ИДЕ – ВСЕКИ ДА Я ВИДИ“ – „От тук – от там“, по градските улици

До 15 юни идентифицират розовите насаждения

До 15 юни е срокът за идентификация на насажденията от маслодайна роза в страната. Тя стартира на 15 май в Южна България и се прави във фенофаза „цъфтеж“ в началото на кампанията по розобера. Идентификацията е съгласно Закона за маслодайната роза, приет през януари 2020 година.

614 заявления за регистрация на розопроизводители са били подадени за 2 седмици от началото на срока. За 514 от тях вече са издадени и необходимите заповеди, информира директорът на Областна дирекция „Земеделие“ в Стара Загора Елка Бонева.

По думите ѝ, след получаване на заявлението за регистрация екипи

извършват проверки на терен, за да бъде спазено законодателството. Проверяващите комисии са съставени от представители на областната комисия „Земеделие“, Института по розата в Казанлък, както и от експерт от семеконтролната инспекция в растениевъдството.

Проверките са на място и са детайлни, уточняват от земеделското министерство. Те се извършват в присъствието на собственика на насажденията или на негов представител. Основната цел е да се установи видът на насажденията, колко от площите са засадени с Rosa damascena и колко с Rosa alba и да се заплази качеството на българското масло.

Юлия Младенова

ДЕНЯТ НА БЕТЕВ: ЗАДАЧИ И ТЪРЧАНЕ

Бетьо е само един. Уникалното име, което наследява от дядо си – Бетьо, не знае да носи някой друг. Съменик-изключение май имал някъде из Пловдивско. Бетев, както е ясно, и в „Арсенал“ е само един. Естествено, и в Завод 3/102. Почти година, откакто Бетев е ръководител звено. Предложението за отговорната позиция идва почти наведнъж с това, на ръководството, за включването му във фирмената Алея на славата.

Бетьо Бетев, както други арсеналци, и е идвал, и си е ходил, и отново се е връщал в „Арсенал“, когато това реши съдбата. В лич-

мава и санитарните мерки да се спазват. Два месеца на социална дистанция семейството, като всички нас, приема като изпитание. Рад-

лага се, заради малкия син, когото няма кой да гледа, когато няма детска градина. Допълнителният неплатен отпуск, заради ситуацията, също е нещо, което може да влезе в действие, но семейството се надява скоро малкият най-сетне да тръгне на Детска. Големият, Йоан, вече десетгодишен, май най-трудно преживял стреса на извънредното положение. Активно момче, което спортува и тренира футбол на казанлъшката „Арена Запад“, преживяло дълбоко липсата на живия контакт с приятели и съотборници. Училището също му липсва. Но вече всичко преминава.

Арсеналското броене на фамилията

върти вече половинвековен юбилей. В оръжейницата са работили всички: майката и бащата на Бетьо, двамата родители на Анита, нейният брат и снахата. Кризата в началото на века вади бащата на Ани от „Арсенал“. Тогава той се заема със земеделие. Взима си обратно земите от местната кооперация, разширява ги. Точно сега на повече от 11 декара край селото цъфтят и ухаят и техните маслодаини рози. Розопроизводството е семейна традиция. Всяка година всички се грижат за градините. Тази пролет обаче не е точно така. Младите са вече без платени отпуски, Ани гледа детето. Няма и много желаещи за наети берачи, каквито обикновено са техни приятели и близки. Трудности има и с реализацията на розовия цвят. Затова сега розоберът основно „се движи“ от тъста. Бетьо Бетев няма време, свободно за това.

Бетьо си има арсеналски отговорности.

Работата на хората от звеното за ремонт и поддръжка на валцовите машини е наистина отговорна. Все пак,

жарни, мерки за живота и здравето на хората там. Бетев е шеф на няколко мъже. При оптималния размер на производството доскоро те били 11 души. Сега са малко по-малко. Всички монтьори са мъже.

В целия цех жена е само хигиенистката. Хората си разбират от работата. Бетьо се чувства като един от всички, когато миналото лято му предлагат да стане ръководител на звеното. Малко е учуден, че са го забелязали като човек, способен да носи и по-голяма отговорност от чисто изпълнителската работа. Появявал, че е действително

оценен професионално от своето ръководство, когато дошла и новината за присъствието му в празничната Алея на славата, откривана всяка година за Деня на „Арсенал“. Почти по същото време Бетьо решава най-после да сбъдне мечтата си: да започне да учи в колежа в Казанлък, създаден за специалисти в машиностроенето, към Техническия университет в София. За колежа си мислел още от създаването му, но все се случвало да има някакъв семеен ангажимент в дните на кандидатстването и отлагал. След успешен кандидатстудентски изпит и първи семестър сега Бетев е отличник и дори – групов отговорник на своята студентска група. Тая задача му е още един допълнителен ангажимент, но и него следва с желание и без да се оплаква.

Семестърът онлайн

Покрай напрежението с извънредното положение Бетьо преживява и нещо, което и на него се случва неочаквано: обучението на студентите през интернет. Не е лесно, много по-добре е при живия контакт, отчита той. Но става – пуска компютъра въкъси и вече е на лекция. Студентите получават и задачи по мейлите, които после връщат за преглед от преподавателите. Сесията по интернет са вечер между 18.00 и 20.00 часа. В събота също има часове, заети през целия ден. Затова тази година Бетьо съвсем не може да помага в семейния розобер по кампанията. Студентстването сега не му е за пръв път. Една година

учил навремето телекомуникационна техника в София. Но тогава дошла и прословутата „екскурзия“, която го оставила за дълго в Гърция. Та, сега му е времето да навакса. Бетев е доволен, че е

решил да учи, интересът му към металите е траен, усъвършенстването в професията му е важно. Не случайно още навремето се записал в казанлъшкия Механотехникум. С хората е по-сложно, отколкото с металите, научава още той. Затова държи да учи в малкия колектив, който управлява, да има колегиален дух и позитивна атмосфера. Старае се да няма дразги между мъжете от звеното, защото е убеден, че не бива да се влиза в пререкания, не бива да има делене между хората, не трябва да се създава дискомфорт в работата: „Работата с дразги не върви!“. Такива са правилата в неговото звено, едно от всички в цеха, който обслужва ремонтните дейности в завода по различните производствени участъци.

Изобщо, животът на Бетьо Бетев е динамичен, смислен, осъществен: „Само задачи и търчане“. Но в сплотеното и гледащо в една посока семейство нещата винаги стават по-лесни. Заедно тръгват при всяка първа възможност по планинските пътеки из природата. Такива и в района на Розово има много. И красиви. Иначе, да живееш в къща с двор, си е занимание 24-часово. Бетьо и Анита обичат тия занимания домашни. Имат си градинки, имат си домашни любимци. Двамата синове растат обгрижени. Заради семейството, всъщност, Бетьо Бетев се връща от Германия у дома. И не съжاليا. Тук двамата с Ани си градят нещата от живота. С труд и усмивка. През деня – в „Арсенал“. Останалото – в къщата в Розово.

Диана Рамналиева

ния си списък професионални дейности той има записи не само от казанлъшката оръжейница. Завод 2 е първото му работно място тук. Десет години е изкарвал хляба си в Гърция. Всякаква нелека работа в селското стопанство. Заминал уж на екскурзия. Екскурзията продължила цели десет години. Младост...

Интересът и желанието да се усъвършенства в металургията и машиностроенето го пращат в Германия. Работата там е през българска фирма, съвсем законна и интересна. Нещата се развиват добре. Само дето две години се вижда със съпругата си Анита само по скайп в интернет. Случва се така, че на срещата, да си поговорим, идва и Анита. Някак усещах, че и тя има какво да каже. Оказа се – също арсеналско момиче. Служител от Счетоводството на Завод 3. При нас е и малкият син на семейството, петгодишният Ивайло.

Заедно пием чай за пръв път след извънредното положение. Признават, че не са излизали по заведения. От тези хора са, които мислят, че трябва да се вни-

ват се, че живеят в къща на село. На въздух, двор и природа, изпитанието се понася по-леко. Радваме се, че:

„Арсенал“ влиза в положението на своите хора

„Арсенал“ не създава проблем на майките, на които,

заради положението с коронавируса, се наложи да ползват отпуски, казва Анита. За тия месеци тя вече е изчерпала платения си отпуск, на път е да използва докрай и неплатения. На-

тук става дума и за чисто машиностроителни умения, но и за работа с повишен риск. Налага се ежедневно, ежечасно, ежеминутно да се вземат всички предпазни, особено противопо-

За пръв път в над 50-годишната история на казанлъшкия конкурс „Царица Роза“ изборът на момичето с короната върви дистанционно. Поради епидемията с COVID 19, породила извънредното положение и последвалата извънредна епидемична обстановка, местните власти в Казанлък решиха Царица Роза '2020 все пак да има. Но да бъде избрана чрез интернет платформа. Конкурсът се развива. Историята му изобилства от любопитни факти покрай стотиците красавици, участвали в него. История, с траен и ярък, включително арсеналски, отпечатък.

Продължава от брой 232 на в. „Трибуна Арсенал“

ЦАРИЦИТЕ НА „АРСЕНАЛ“ – ОТ КАЗАНЛЪК ДО ЧИКАГО

Рози в Счетоводството

Мариела Бечева-Велева, зам.-главният счетоводител на „Арсенал“, е момичето, подгласничка на Царица Роза 1980. Уникалният ѝ тоалет, цветен естествен велур, ръчна изработка на лична столична дизайнерка от култовото тогава сп. „Лада“, впечатлява ведно с нейното магично излъчване. С другите две от царската тройка поддържат връзки дълго, но, за съжаление, те си отиват рано от този свят. Така Мариела сега е единственият жив свидетел с емоцията на царица от 1980-а. Уникалният си тоалет тя отдавна мисли да дари на Музея на розата. Цени го не само, защото е уникат, а защото си знае, че това различно облекло ѝ е помогнало за класацията в знатната тройка. И защото е убедена, че паметта за Празника трябва да се пази.

Още една подгласничка носи отговорността на счетоводната работа в „Арсенал“. Отговорност в същинския смисъл. Икономистът Клара Петрова е позната във фирмата като главен счетоводител на Завод 5. Дама, запазила царствено излъчване и до сега, когато са минали над 30 години от личната ѝ 1986-а, когато става подгласничка на Наталия Христова. Присъствие, предадено на поколенията. Нейната дъщеря Гергана е избрана да носи градската корона през 2014 г. Двете царици в семейството не крият своите усмивки. Клара събдва професионалното си развитие в „Арсенал“, шеджката събдва мечтата да учи в Шотландия. Виждат се при всяка възможност. Природата е вторият им дом.

Мария Петрова – Царица Роза '2020

52-рата Царица Роза на Казанлък, избрана за първи път в онлайн конкурс, е 18-годишната Мария Петрова, възпитаничка на ППМГ „Никола Обрешков“. В продължение на една година тя ще носи царската корона и ще представя Казанлък на различни официални събития, включително и в далечна Япония. Мария Петрова стана безспорен фаворит в онлайн вота, като спечели титлата с 3577 гласа. Първа подгласничка е Сузан Иглева от СУ

Сбъдната Американска мечта

САЩ е животът на Царица Роза 1994 – Надежда Цветкова. Невероятно силно и красиво момиче. С двама родители в оръжейницата в средата на 90-те, при липсата на перспектива и тотално безпаричие за масовия арсеналец, Надя заминава отвъд Океана уж със стипендия от казанлъшка фирма. Но родната приватизация я оставя в САЩ, буквално на улицата.

„Стипендията“ рязко секова. Момичето няма средства нито да остане, нито да се върне. Път назад няма. Подкрепя я американец, бил в Казанлък на Празника на розата. Надя се мести в друг град, в друг университет. Учи, работи... В България не може да си дойде години наред. Сега Надежда Цветкова е успяла млада дама, която се занимава с интериорен дизайн в Чикаго. Преди две години, по повод юбилейния 50-и конкурс, тя бе единствената Царица, която направи голямо лично дарение от реликви, свързани с нейното царуване. Привлечена е от каузата на благотворителността. През 2017 г. в Казанлък и Стара Загора тя поде кампания в помощ на децата без родители. Има светещи очи, широко сърце, част е от общността на „старите“ емигранти в САЩ, първите, минали през ада на забраните за връщане у дома преди 25 години.

Защото: „Новите са други, имат повече средства, нещата им се случват полесно“. Цветкова си идва у дома с трепет. Но арсеналските мама и тате вече не са на този свят. За нея те са тук, у дома, със стотен долара в ръцете, едва събрани от обезценените инфлационни левове на техните оскъдни аванси, които я изпрещат към нейните мечти.

Едно друго русо и нежно момиче също тръгва от „Арсенал“ към САЩ. Царица Роза 2006 – Ваня Николова вярва, че: „Когато човек иска нещо страшно много, няма как да не му се случи“. Това са нейните думи веднага след спечелването на конкурса. До 2015-а тя е част от екипа икономисти на „Арсенал“, успоредно учи в Тракийския университет. После мечтата ѝ я праща в Щатите, където се справя с малък семеен бизнес.

Диана Рамналиева

В „Арсенал“ изгрива и звездата на Дарина Георгиева-Павлова

Известната публична личност Дарина Георгиева, по-известна като Павлова, е арсеналско чедо. Става подгласничка през 1981-а. Идва в производството на „Арсенал“ и блесва с актьорски талант в самодейния заводски театър. Ролята ѝ в „Архитекти“ се помни и до днес. Тя става причина да се запознае със столични професионалисти в театъра, които я насочват да опита във ВИТИЗ. Успява.

Какво става после, се знае у нас повсеместно. Светски живот, адреси в чужбина. Състоятелност. Живот в САЩ, Европа и у нас. Намира време и за Казанлък. Дарина бе в родния град за Празника на розата 2015. В киното е известна с участието си в „А сега накъде?“ – хитов филм от 1988-а на режисьора Рангел Вълчанов. Виждали сме я от снимки по целия свят. Дори от фестивала в Кан.

Двойната арсеналска радост 1986 се повтаря през 2014-а

П о д о б н о на 1986-а, 2014-а година носи двойна радост на голямото арсеналско семейство. Подгласничка на Гергана Петрова е Бетина Миткова – дъщеря на някогашния аргончик от НИТИ, после – човек от екипа на боятджийката, пак от Завод 5 – Румен Митков.

„Красотата е относителна и всеки носи у себе си част от нея“, каза от сцената на конкурса през 2014-а Бети.

„Екзарх Антим I“, за която бяха подадени 3169 потвърдени гласа. За втора подгласничка бе избрана Стефани Кръстева от Математическата гимназия в Казанлък, която получи 1775 гласа. В конкурса се състезаваха 24 момичета, абитуриенти от казанлъшките училища.

„Ние с имената си застанахме зад избраната казанлъшка Царица Роза“, подчерта Христо Генев, член на журито на онлайн конкурса „Царица Роза '2020“, директор на Художествената галерия в града. Той, заедно с Николай Златанов, председател на журито и председател на Общински съвет - Казанлък, и известния преподавател по физика Теодосий Теодосиев гарантираха честността на вота.

Мария Петрова е от 12 „а“ клас на Математическата гимназия в Казанлък. Зодия „Дева“. Голямата ѝ страст е тенисът – играе от 6-годишна. Поддържа форма с фитнес и зумба. Обича да пътува в България и да се наслаждава на нейните райски кътчета. Посланието на новата Царица Роза е: „Да опазваме природата на България чиста“. Мария е избрала да продължи образованието си в Пловдивския университет, специалност „Българска и английска филология“, Сузан ще следва медицина, а Стефани – фармация.

И още една любопитна подробност. Списъкът на арсеналските царици се увеличи с още една царица и една подгласничка. Бащата на Мария Петрова е арсеналски кадър, а бабата и зумба. Обича да работи дълги години са работили в „Арсенал“.

Официалното коронясване на 52-рата Царица на Казанлък е на 5 юни в Алиолувата къща, като церемонията ще се излъчва онлайн.

Юлия Младенова

И ДОЙДЕ ГЮЛОВОТО ВРЕМЕ В КАЗАНЛЪШКАТА ДОЛИНА

- Д-р Зарев, 117 години Казанлък чества своя Празник на розата. Каква е неговата история?

- Още през 1895-1898 година казанлъчани започват да издават картички, свързани с розобера, с текстове „Елате в Казанлък на розовата седмица“. През 1903 година в Казанлък става първият празник на розата. Защо тук? Защото има тотално развитие на занаятите в края на 19 и началото на 20 век. На базата на розопроизводството Казанлък държи първо място. Изявени културни дейци и Общината организират и първия празник на красотата и милосърдието през 1903-та.

В Карлово правят първия празник през 1906 година, като вземат за основа честванията на Васил Левски. Към 1912-1913 празниците продължават да се провеждат и в двата града. Един местен патриот от Карлово обаче казва защо Казанлък ще е първи, когато ние сме преди него, но казанлъчани дипломатично отговарят, че розата идва първо в нашия регион, че сме дали розопроизводството, но не претендираме, че сме единствени, и че Долината е от Клисура до Твърдица и в нея влизат и Казанлък, и Карлово. През 1936 г. Чудомир възражда празника в нов стил, прави се специална розова седмица, дори въвеждат томбола с награди.

В предвоенните 1938-1939 години се стига до упадък на розопроизводството. Германия поставя въпроса да произвеждаме ягоди, пул и картофи за немската армия. За 3-4 години хиляди декари рози са изкоренени, десетки хиляди левове са изплатени за изкореняването в периода 1939-1942 г. Какъв празник да се прави?! През 1990 година започна възрождането на розопроизводството, което в исторически план показва редуване на апогей и перигей.

- Вие изследвате розопроизводството в България вече половин век. Какъв е Пътят на маслодайната роза до нашите земи?

- Много интересни са изследванията, които направихме за историята на маслодайната роза у нас. Наши колеги – нумизмати от София, помогнаха за това, че става въпрос за известната в науката тракийска роза. В 46 година след новата ера Плиний Стари казва, че трите обработват 12 вида рози, но една – тракийската роза, има най-силна миризма. Още в 5 век пр.н.е. Херодот говори за тази супермиризлива роза, която се намира в Тракия.

Когато говорим за пренасянето на маслодайната роза по нашите земи, трябва да

Д-р Косйо Зарев е посветил над 50 години от своя житейски и професионален път на маслодайната роза. На 23 години започва работа в музей „Искра“ като етнограф, където се заражда неговият интерес към розата и розопроизводството. Защитава докторска дисертация на тема „Розопроизводството в България 17 - 20 век“. От 1992 до 2012 година е директор на ИМ „Искра“ – Казанлък. Консултант е на експозицията в новия Музей на розата. Автор е на книгите „История на българското розопроизводство“, „Българското розопроизводство и българската култура“ и „Празникът на розата в България“. Издава и три книги за Васил Левски в Казанлъшкия край и Долината.

кажем, че това са два етапа. Първият е античният период – 12-6 век пр. Христа, когато тракийското племе бриги начело със своя цар Мидас я пренася от Мала Азия на наша територия. Цар Аматок за първи път в тракийската нумизматика решава да сложи розата, като използва две емблеми – тракийската брадва, символ на тракийското единоначалие, и разцъфващата роза в горния край, а отдолу пише името си.

По време на първите кръстоносни походи говорим за втория етап на пренасяне на маслодайната роза по нашите земи от Близкия Изток – това е Дамаската роза, през 11 век. Един кръстоносен поход пренася розата през Балканите, а друг – покрай северните брегове на Африка до Мароко и до Грас. При нас е дамасцена с до 60 листа, а отдолу е центифолия – стилистна. Оттогава тръгва новото възрождане на розата. В 11-12 век дестилацията е позната на алхимиците и постепенно излиза от техните лаборатории и влиза в големите производствени центрове за розова вода.

- Кога започва производството на розово масло у нас?

- През 15-16 век в България се произвежда много розова вода, но тя се изнася през Цариград за Арабските емирства, тъй като в най-големите горещини единствено розовата вода ги спасява от неопикуемата жегла. Ние изнасяме с хиляди дамаджани розова вода. Това е първият период, когато се произвежда само розова вода – производството на розово масло все още не е известно, двойната дестилация не е влязла в бита на европейците. Позната е единичната дестилация в Индия. Там е първият период, в който се прави розово масло, където няма охлаждане на съдовете, в които преминава парата, а се охлажда съдът, в който се събира розовата вода. Пора-

ди тази причина се получава много малко количество розово масло, затова било много скъпо. Арабите, Индия, Иран не използват двойната дестилация.

Тук, на Балканите, на базата на ракиеното производство, ние въвеждаме двойната дестилация. Става така, че българите получават 4 пъти повече розово масло и правят първия износ – с корабите през Цариград, Марсилия – за Грас. Годината е 1724. Френската фирма, която използва българското розово масло, е „Убиган“ в Грас. Тя получава розово масло в конкуми от България през Цариград и ги използва за парфюми.

Заражда се парфюмерията с двата центъра – в Грас, по-късно и в Париж. Тогава ние започваме да изнасяме розово масло и по суша – с конски кервани, през Букурещ, Виена и до Париж. Това е 1820-1840-а. По това време, когато възрожденската икономика набира скорост, се създават първите къщи за розово масло в Казанлък.

- И казанлъшките розотърговци завладяват европейския и американския пазари...

- В ранния период от 1858 година до Освобождението Папазови са много силни в търговията с розово масло. През 1858 г. те правят кооперация с богати западноевропейци и построяват фабрика за розово масло, а към 1890 година – и първата фабрика за розова помада. Папазови изнасят розово масло през Цариград за Франция и Англия, а по-късно за Ню Йорк. Българското розово масло е високо оценено и няма аналог. То притежава качество, които са неповторими – създава голяма трайност на парфюма и му придава един специфичен аромат.

През 80-те години Шипкови стават най-мощната фирма – двамата братя стават най-големите търговци на розово масло не само в Европа, но

и в Щатите. Те продават 40 вида масла, никой друг търговец не го прави. Шипкови завладяват американския пазар с 40 хамура – хамур е комбинация от масла, получени от рози, отглеждани в различни селища на Розовата долина, и се получават различни букети от миризми. Розотърговците Христови и Орозов също са известни, но Папазови и Шипкови са неадминатите.

- Въсъщност, коя роза отглеждаме днес в Казанлък?

- Правилно е да се каже, че като биологичен вид тук е казанлъшката роза. Тя се трансформира в нов тип, това не е тракийската роза, не е дамаската роза, не е центифолия, не е алба – тя е специфична роза, която носи белезите на климат, води и почви на тукашния регион, които ги няма никъде другаде.

Над 300 години казанлъшката роза носи спецификата на този край. Към 1620-1630 година нашата розова вода заема пазарите на Османската империя и тогава говорим за розопроизводство. Роза Дамасцена идва много по-рано, но преминава през два етапа – на розова вода и на розово масло. Местният микроклимат и способността на българина да се грижи за розовите насаждения създават тази маслодайна роза. Навремето възрастни хора ми разказваха, че по жътвата са оставяли нивите, за да прекопаят розите. Такава пословична грижа за розата съм запомнил, затова тя присъства навсякъде около нас – в изкуството, в бита, в живота ни.

- Вече имаме Закон за розата. Как Вие оценявате това?

- Най-хубавото е, че след толкова години борба този закон беше приет и смятам, че е добър. В момента в розопроизводството има две

групи хора – тези, които произвеждат розовия цвят, и другите, които произвеждат розовото масло. Този закон определя и взаимоотношенията между розопроизводителите и розопреработвателите.

Преди години в Института по розата имаше секция „Селекция“. Под давлением на проф. Стайков се роди идея да се селектират нови маслодайни рози и направиха 2-3 вида. Оказа се, че някои от производителите взеха от тази селектирана роза и я засадиха в градините си, но тя дава много по-нискокачествено розово масло. И оттук – в новия закон направиха комисия, която минава по масивите и дава препоръки на тези, които имат такива рози, да ги изкореняват, защото те влошават качеството на нашето розово масло. Българското розово масло има 166 компонента, то няма повторемост в света. И за това са важни три фактора. Първо, използваме периода февруари-март да подготвим розата, като климатът е много добър. Второ – леките пясчливи почви в Подбалкана, в чиято основа е канелно-горска почва, която през зимата пропуска влагата и не позволява да изиръзват корените. И третият фактор – през май-юни идва т.нар. гюлево време – до обяд греє слънце, следобед вали дъжд. До обяд влагата от предния ден е голяма и в розовия цвят има голям процент роса, а точно розата запазва маслото от изпаряване. Затова и розоберът започва в 4 сутринта и трае докъм 10-11 часа.

- Каква е Вашата препоръка, за да пазим качеството и славата на българското розово масло?

- Аз бих препоръчал да се регламентира създаването на Национална лаборатория за опитване на българското розово масло. Такава лаборатория прави в Казанлък в началото на миналия век Христо Яръмов. Немски възпитаник, химик, изследовател. Вземал е проби от розотърговците и им издавал сертификати. Той хваща основните компоненти в розовото масло и по химически път доказва кое е фалшифицирано и кое не е. Години наред, от 1948-а доскоро, такава лаборатория имаше в София на „Иван Вазов“, която се ръководеше от един изключителен специалист инж. Ненов, и всички масла, които се изнасяха, се изследваха там, правеше се сертификат и се гарантираше качеството на розовото масло. Затова доскоро нямаше рекламация на нашето масло. Национална лаборатория за опитване на българското розово масло е необходимо да има, за да доказва и защитава неговата уникалност.

Юлия Младенова

ПЕТРАНА КЛИСУРОВА

С Казанлък в сърцето

Петрана Клисунова (1908 – 1995) е българска художничка, наричана майстор на индустриалната тема. Творчеството ѝ е сред определящите облика на съвременната българска графика. Сестра е на прочутия художник Васил Бариков. Учи живопис в Художествената академия в София при проф. Цено Тодоров и при проф. Никола Ганушев и графика при проф. Васил Захариев. До 1944 г. работи живопис, а след това – графика. Член на Съюза на художниците. Художествен критик. Има принос в развитието на Националната художествена галерия. Автор е на пет самостоятелни изложби: в Казанлък – 1938 г. и 1979 г., в София – 1967 г. и 1991 г., в Козлодуй – 1994 г. Участва в много изложби, вкл. в Чехословакия, Полша, Германия, Китай, Корея, Виетнам, Монголия, Русия. През 1976 г.

участва в Интерграфик в Берлин, а през 1987 г. – в Биенале на графиката във Варна. Нейни творби притежават НХГ, СГХГ, Художествени галерии в България, Русия и Монголия, частни колекции у нас и в чужбина. През 2003 г. в Художествената галерия в Казанлък бе открита изложба, посветена на 95-ата годишнина от рождението на Петрана Клисунова. През 2020 г. се навършват 25 г. от смъртта на художничката.

Петрана Стефанова Клисунова. Тя е четвъртото дете в бедното семейство на Христо Бариков и съпругата му Лала, преселили се от село Габарево в Нова Загора, където Петрана е родена – на 26 юли 1908 г. Другите им деца са Мика, Стефан и Васил, бъдещият майстор на пейзажа, всички – закърмени с революционния дух на възрожденския си род. Дядото на Петрана по майчина линия Васил Тодоров Джананов бил деен участник в национално-освободителното движение, председател на Тайния революционен комитет в с. Габарево, основан през 1869 г. от Васил Левски в неговия дом – Джанановата къща. Бъдещата художничка била осиновена от леля ѝ Тана и нейния съпруг – търговецът Стефан Клисуров, които били заможни и осигурили на момичето добро детство. През 1911 г. се преместили в Казанлък, където преминали следващите 16 години от живота на Петрана. Градът на розите остава завинаги в сърцето и творчеството ѝ.

Първите учители. Тук тя учи в Педагогическото училище. Интерес ѝ към рисуването оформят художниците Станю Стаматов, Димитър Чорбаджийски-Чудомир и съпругата му Мара Чорбаджийска. „В шести гимназиален клас, сега десети, започнахме да рисуваме в час при художника Станю Стаматов глава от натура. Това силно ме увлече и у нас, къщи, неченах да рисувам баща ми, баба ми, съседки и други близки. Казаха, че си приличат...“, си спомняла Петрана. През летните месеци ѝ помагали Кольо Колев и Ненко Балкански, които отскоро учели в Академията. Решила и тя да стане художник, но когато завършила образованието си през 1927 г., баща ѝ Стефан Клисуров бил вече разорен и не можел да я издържа. Момичето било принудено да работи – като учителка в с. Саладиново, Пазарджишко, после и в с. Маджаре, Карловско. Продължавала да рисува – от тези ѝ години са съхранени няколко портретни рисунки – на баща ѝ Стефан, на баба ѝ Василица и др.

Академията. Васил Бариков подготвя сестра си за Художествената академия, където тя постъпва през 1932 г. и

учи живопис при проф. Цено Тодоров. Нейни състуденти са съгражданите ѝ Константин Трингов и Теню Щерев. Младата художничка започва да рисува портрети – на Васка Емануилова, на Давид Перец и др. Но спестените от учителството пари свършват след година. Тя живее оскъдно, дори гладува, разболява се от туберкулоза. Принудена е да отложи следването с две години, за да се лекува – в санаториума „Искрец“. През 1935 г. продължава следването си в класа на проф. Никола Ганушев. Читалище „Искра“ – Казанлък ѝ отпуска стипендия. При проф. Васил Захариев Петрана изучава графичните техники.

През 1938 г. открива първата си самостоятелна изложба-живопис – в Казанлък. Чудомир, който представя творбите ѝ – пейзажи и портрети, е възхитен. През 1939 г. завършва Академията с отличие. Две години е на стаж в Трета мъжка гимназия в София и през 1941 г. е назначена като учителка в Смесената гимназия в Нова Загора.

Натюрморт, 1944

Отново в Казанлък. От 1943 до 1945 г. Клисунова е преподавателка по рисуване в Казанлъшката гимназия. Рисува натюрморти и пейзажи и участва в Общата изложба на Съюза на художниците в България и в годишната изложба на казанлъшките художници. В тези произведения тя е под влиянието на т. нар. „нова вещественост“: „Натюрморт със слънчогледи“, „Натюрморт с оранжева ваза“, „Дамски портрет в бяло“, „Натюрморт с кана“, който е сред най-значимите живописни

творби на художничката.

В София. След 1945 г. тя се установява в столицата, където брат ѝ Васил Бариков, убеден в качествата ѝ, я насочва

Строеж на Операта, 1949

към графиката. С „Ковачница“ и „Гара Казанлък“ тя участва в 19-ата Обща художествена изложба и с тях е приета за член на секция „Графика“ в Съюза на художниците в България.

В продължение на няколко години тя и брат ѝ излизат да рисуват пейзажи и индустриални обекти. От една и съща гледна точка той създава живописните си картини, а тя – рисунки с въглен и креда.

До края на 60-те години Клисунова все по-задълбочено се изяснява и като художествен критик. Първите ѝ рецензии са от 1936 г. Във вестниците „Отечествен фронт“, „Ведрина“, „Литературен фронт“, „Труд“ и списанията „Простори“ и „Жената днес“ тя публикува 12 отзива за изложби – на Георги Попов, Георги Павлов-Павлето, Александър Жендов, Константин Трингов, за модерната френска живопис и др.

От 1952 г. е старши уредник в Националната художествена галерия, завеждаща отдел „Възраждане“. Като галерист тя полага огромни усилия по структурирането на фонда, неговото изучаване и популяризиране – публикува статии – „Четирима художници възрожденци“, „Съкровищницата в българското изобразително изкуство“, „Димитър Добрович“, „Христо Цокев“ и др.

Майсторка на индустриалния пейзаж. Художничката не остава встрани от всеобщия ентузиазъм и през 1947-48 г. участва в бригадирското

движение при изграждането на язовирите „Росица“ и „Копринка“. Рисунките си от това време по-късно разработва като литографски творби. През 1948 г. е на посещение в Чехословакия – страна с впечатляваща индустриализация. Там създава десетки рисунки с корпусите на фабрики и заводи, на работници и селяни, които след завръщането си в България събира в графичен цикъл. Индустриалната тема заема все по-важно място в нейното изкуство през 50-те и 60-те години. Клисунова прави рисунки и литографии, посветени на металургични заводи, медодобивни комбинати, на сододобивния завод, на Кремиковци, на Операта, както и портрети на обикновени работници.

Интерес към Изтока. Посещението ѝ в Монголия през 1959 г. поставя началото на графичния ѝ цикъл „Централна Азия – Монголия“. Интересът ѝ към Изтока продължава и след посещенията ѝ в Таджикистан и Узбекистан през 1968 г. Смята, че най-изразителна е техниката на линогравюрата. Десетките рисунки, пресъздадени в линогравюри, гравюри на дърво и литографии, графични портрети и натюрморти, оформят един от най-значимите цикли в нейното изкуство.

Галерия от образи. Изкуството на Петрана Клисунова е блязано и от пристрастието ѝ към портрета. „Портрет на баща ми Стефан Клисуров“, рисуван през 1927 г., е една от първите ѝ портретни творби. Впоследствие тя създава портрети на близки, на колеги, интелектуалци, възрожденци, революционери, политически и обществени дейци от страната и чужбина. В тази галерия от образи са портретите на: Васил Левски, Христо Ботев, ген. Гурко, Васил Бариков, Владимир Димитров-Майстора, Александър Мутафов, Андрей Николов, Николай Хрелков, Никола Фурнаджиев, Иван Вазов, Александър Блок и др.

Дамски портрет

И живописното, и графичното творчество на художничката са лишени от показност. Нейната изследователка проф. Вера Динова-Русева пише в книгата си „Петрана Клисунова. Живот и творчество“, че тя „не е склонна към отвлечени философски разсъждения и болезнени емоционални състояния. Експресивността и лиризма тя подчинява на своето рационално отношение към действителността“.

Специалистите разделят изкуството ѝ жанрово на три периода: в първия преобладава

портретът, във втория – голото тяло и натюрмортът, в третия – големите графични цикли със застъпени портретът, индустриалната тематика, природният пейзаж и натюрмортът.

От 1943 г. до 1994 г. Клисунова участва в почти всички общи художествени изложби. Нейни произведения са включвани в много представителни изложби на съвременната българска графика в чужбина: Прага, Будапеща, Варшава, Пекин, Ханой, Улан Батор, Москва и др.

И след смъртта ѝ през 1995 г., умира на 87 г., нейни творби са включвани в ретроспективни изложби в София, Стара Загора и Казанлък.

Джанановата къща в с. Габарево. Наследничка на еμβлематичната къща е Петрана Клисунова. Тя я дарява на село Габарево. През 1869 г. Левски се установява за три денонощия в Джанановата къща и основава местния революционен комитет. През 1877 г., по време на Руско-турската война, къщата е напълно опожарена. През 1882 г. на същото място Васил Джананов построява нова, голяма и красива къща. Той бил буден, просветен и предприемчив българин с разностранни интереси: пръв внесъл в Габарево газена лампа, металната печка за отопление и ръчен грамофон с фуния. Бил основател на Ученолюбива дружинка „Братство“, която е в основата на читалище „Обнова“ в селото.

Около 1970 г. Петрана Клисунова, една от внучките на Джананов, решава да възвърне облика на семейния дом и да го остави за поколенията. С помощта на приятели тя възстановява всичко по своите спомени от детството. Прави скица на всяка стая – както е изглеждала. Поддрежда, вадейки грижливо скъпостаня чезот от своята майка – дантели, кенари, дрехи...

През 1984 г. Джанановата къща официално е обявена за исторически и архитектурен паметник. На входа на къщата има барелеф на Левски, а под него е изписан текстът: „В този дом Апостолът на свободата Васил Левски е основал в 1869 г. Тайния революционен комитет в Габарево. За председател е бил избран Васил Тодоров Джананов“. От 1992 г. Джанановата къща е музей с постоянна художествена експозиция, включваща и картини на Петрана Клисунова. Посещавана е от много туристи. В нея всяка година се отбелязва рождението на Апостола.

Мария Рашкова

Ползвани са материали на доц. М. Добрев и снимки на Balkan auction